

2017 SINIF YÖNETİMİ

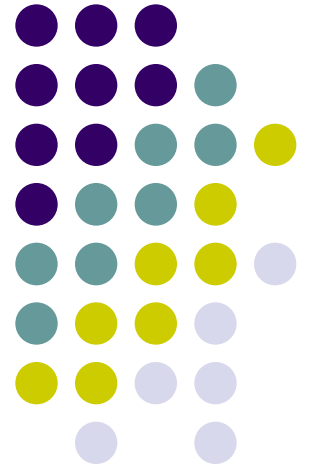
KONU ANLATIM SUNUMU

SINIF YÖNETİMİ

Murat CİVELEK

Web: <http://www.rehberlik.biz.tr>

Mail: civelek.murat@gmail.com

DERS Analizi

Sınıf Yönetimi Dersinden 4 veya 5
soru gelmektedir.

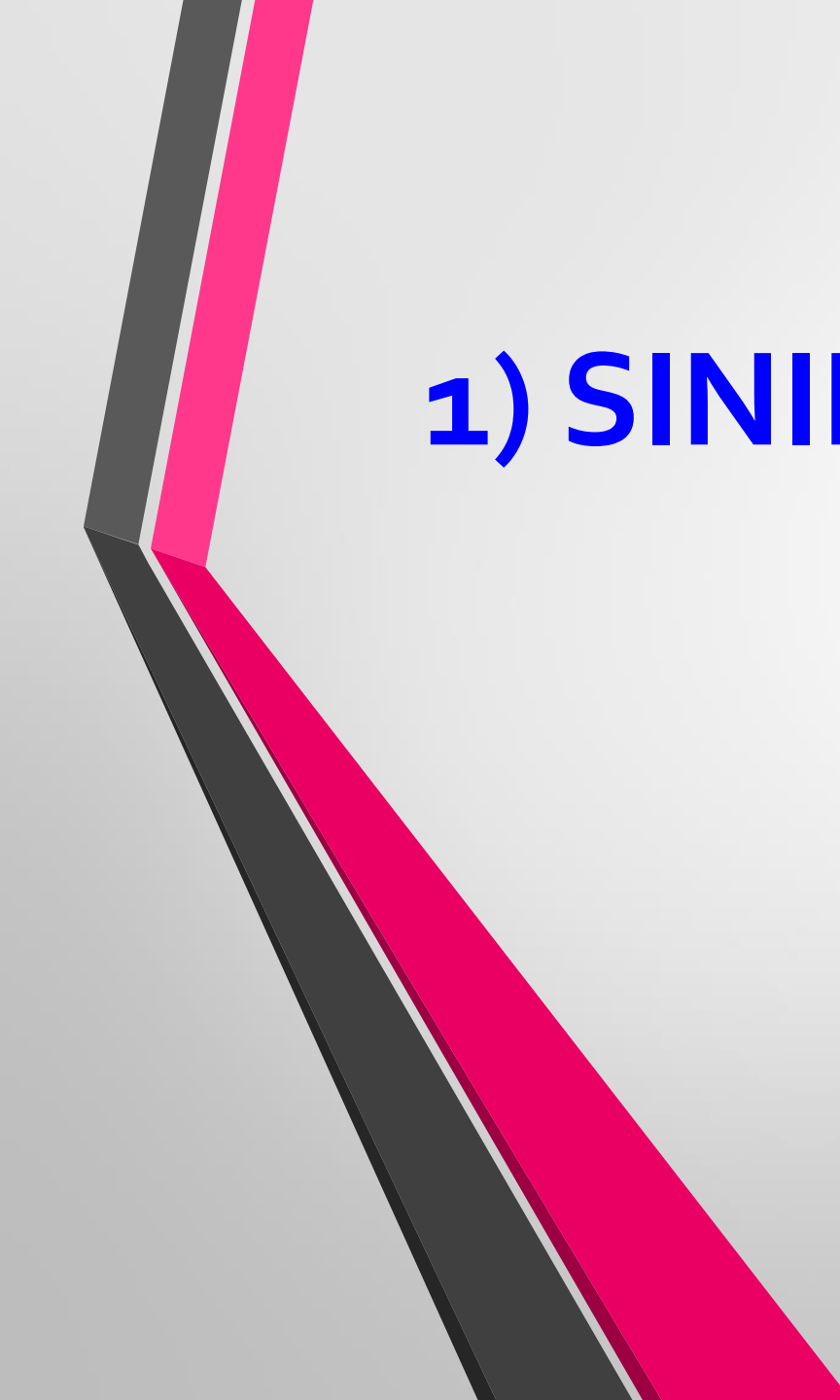
Bu bölümdeki sorular genellikle bilgi veya
örnek verilerek sorulan yarı bilgi sorusu
şeklindedir.

1. ÜNİTE

SINIF YÖNETİMİNE

GİRİŞ

1) SINIF YÖNETİMİ VE AMACI

- Sınıf yönetimi; “öğretme-öğrenme için uygun ortamın sağlanması ve sürdürülmesidir.”
- Sınıf yönetimi, etkili bir öğrenme sürecinin gerçekleştirilmesi amacıyla sınıf etkinliklerinin öğrencilerle birlikte öğrenciler için yönetilmesidir.
- Sınıf yönetimi, **sınıf yaşamının bir orkestra gibi yönetilmesidir.**

Sınıf yönetiminin temel amacı, “**öğretimin ve öğrenmenin gerçekleştirileceği uygun bir ortam oluşturmak ve belli istenilen hedefleri gerçekleştirmektir.**” Yani sınıfta etkili öğretme ve öğrenme ortamı sağlamaktır.

Bu temel amaca bağlı olarak aşağıdaki diğer amaçları da sıralayabiliriz.

- 1) Zamanın etkili bir biçimde kullanabilmesini sağlamak
- 2) Öğrencinin derse devamsızlığını en aza indirmek
- 3) Sınıf kurallarını belirleyip öğrencilere benimsetmek ve uygulamak
- 4) Sınıfta öğrencide motivasyonu sağlamak
- 5) Sınıfta etkili bir iletişim ortamı oluşturmak
- 6) Sınıf yaşamının kolaylaştırılmasına yönelik öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen ilişkilerini düzenlemek
- 7) Sınıfta istenilen davranış düzenlemelerinin oluşturulmasını sağlamak

2) SINIF YÖNETİMİNDE YAKLAŞIMLAR

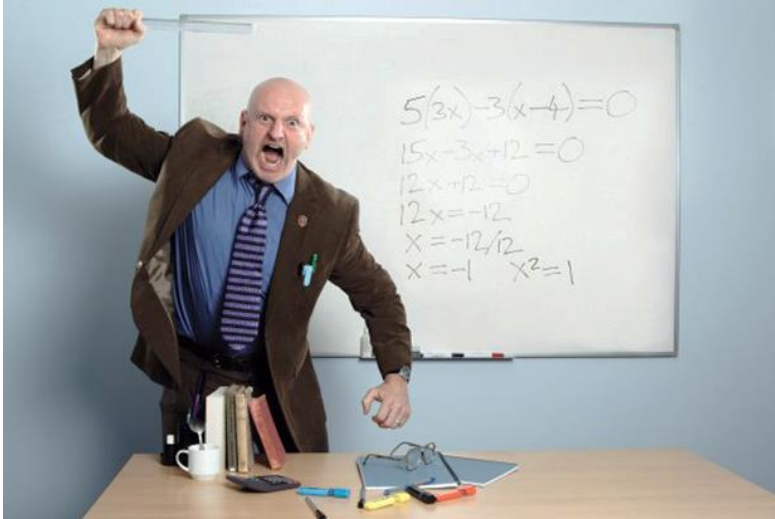
	Geleneksel Sınıf Yönetimi	Çağdaş Sınıf Yönetimi
1	Öğretmen merkezli bir yönetimdir.	Öğrenci merkezli bir yönetimdir.
2	Kurallar ve etkinlikler öğretmen tarafından konur.	Kurallar ve etkinlikler öğrencilerle birlikte oluşturulur.
3	Sınıf kuralları katı ve değişmezdir.	Sınıf kuralları yumuşak ve esnektir.
4	Cezaya yer verilir.	Cezaya alternatif davranış kontrol mekanizmaları kullanılır.
5	Sınıf ortamında yargılama ve suçlama vardır.	Sınıf ortamında dinleme ve anlama vardır.
6	Öğrenciler toplu bir küme olarak görülür.	Her öğrenci bir bireydir ve kendine özgüdür.
7	Bireysel farklılıklar dikkate alınmaz.	Bireysel farklılıklar dikkate alınır.
8	Öğrenci edilgen (pasif) ve dinleyicidir.	Öğrenci etkin (aktif) ve etkinlik yapandır.
9	Öğretmen sınıf ortamında kontrolü ve itaati vurgular.	Öğretmen sınıfta katılımı ve farklılığı ister.
10	Öğrencilerin bilgiyi ezberlemesini öğretmen ister.	Öğrencilerin düşünüp sorgulamasını, üretmesini ister.

3) SINIFYÖNETİMİ MODELLERİ

1) Geleneksel Modeller

a) **Tepkisel Model:** “Öğretmen öğrencilerin her davranışına uygun tepkiler vermelidir” ilkesi vardır.

Amacı: İstenmeyen durum ya da davranışın değiştirilmesidir (sınıf yönetiminin klasik modelidir).

İşleyişi: İstenmeyen sonuç-tepki şeklindedir. Yani istenmeyen davranışa ceza, istenen davranışa ödül verilir. Düzen sağlayıcı ödül-ceza türü etkinlikleri içerir. Etkinlikler gruptan çok bireye yöneliktir.

b) Önlemsel Model: İstenmeyen durum ve davranışlar daha ortaya çıkmadan önce önlem almaya dayanır. Bu amaçla istenmeyen davranışın ortaya çıkmasına fırsat vermeyen düzenlemeler yapılır.

Amacı: Sınıf sorunlarının ortaya çıkmasına olanak vermeyici bir düzenleyiş ve işleyiş oluşturarak, tepkisel modele gereksinimi azaltmaktır.

Bu model sınıf etkinliklerini bir "kültürel sosyalleşme süreci" olarak ele alır, sınıfta yanlış davranışa olanak vermeyen bir sosyal sistem oluşturmaya çalışır. Etkinlikler bireyden çok gruba yöneliktir.

Örnek: Kopya çekmesi olası ve yan yana oturan iki öğrencinin yerlerini değiştiren bir öğretmenin bu uygulaması önlemsel modele uygun örnektir.

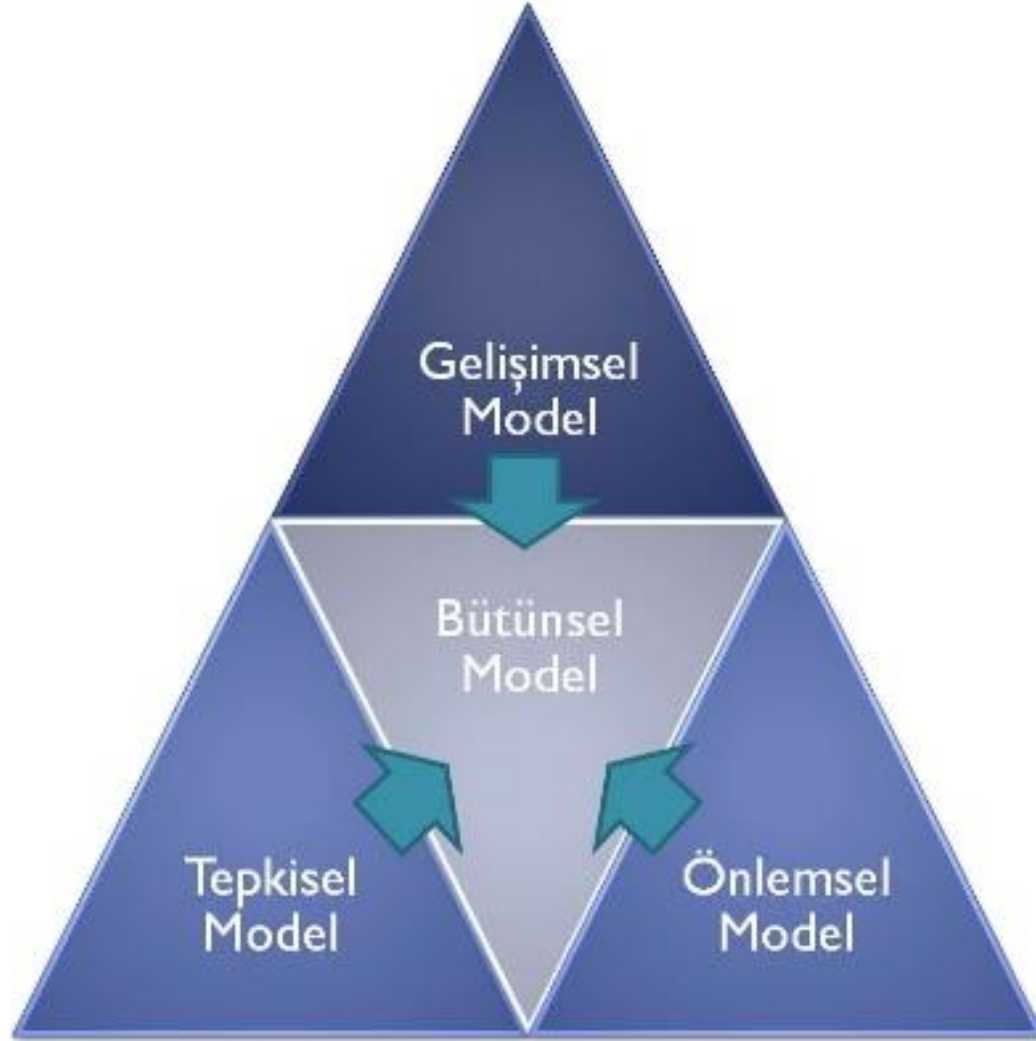
2) Çağdaş Modeller

a) **Gelişim Modeli:** Sınıf yönetiminde öğrencilerin fiziksel, zihinsel, psikolojik ve sosyal gelişim düzeylerinin dikkate alındığı uygulamaların geliştirilmesini esas alır.

Uygulamaya geçilmeden önce öğrencilerin ona bu açıdan hazırlanmasını öngörür.

b) Bütünsel Sınıf Modeli: Diğer modellerin hepsini birleştirerek bütünleştirir.

Bütünsel modelde **önlemsel sınıf yönetimine öncelik** verilir. Gruba olduğu kadar bireye de yönelme vardır. İstenen davranışa ulaşabilmek için istenmeyen davranışın nedenleri ortadan kaldırılır, istenen davranış için ortam düzenlemesi yapılır.

Tüm bunlara rağmen oluşabilecek istenmeyen davranışları düzeltmek amacıyla tepkisel yönetim araçlarından (1 tür ceza kullanılmaz, yerine 2. tür ceza kullanılır) yararlanılır. Bu etkinliklerde öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınır.

Bu model için sınıf yönetiminin **sistem modeli** denebilir.

Modelin çevre boyutunda, okul, aile, boş zaman etkinliklerinin yer aldığı **arkadaş çevresi** vardır.

Hakan Öğretmen sene başında öğrencileriyle birlikte sınıf kurallarını oluşturmuş olmasına rağmen zaman zaman bazı kural ihlalleri karşısında sükûnetini koruyarak nedenlerini araştırma ve ortadan kaldırma yoluna gitmiştir. Bu yolla birçok sorunu büyümeden ortadan kaldırmış ve mutlu olmuştur. Fakat bazı disiplin sorunlarının tamamen ortadan kalkmadığını gören Hakan Öğretmen bazen de kendisi kural koyma yoluna gitmiş ve hatta öğrencilerin yerlerini de sık sık değiştirmiştir. Ancak öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını her zaman göz önünde bulundurma ilkesine uygun davranmıştır.

Buna göre Hakan Öğretmen'in uygulamaları aşağıdaki sınıf yönetimi yaklaşımlarından hangisine uygundur?

A) Geleneksel

C) Bütünsel

B) Tepkisel

D) Önlemsel

E) Gelişimsel

- I. Planlama düşüncesi hâkim olup istenmeyen davranışı veya sonucu öngörme söz konusudur.
- II. Sınıf yönetiminin öğrencilerin yaş ve büyüme özelliklerine göre belirlenmesi gerektiğini savunur.
- III. Sınıfta düzen sağlamak için ödül-ceza sistemi daha çok kullanılmaktadır.
- IV. Sistem kuramının izlerini taşımaktadır.

Yukarıdaki önermelerden hangileri gelişimsel modelin özelliklerini ifade eder?

A) I ve II

C) I ve IV

B) I ve III

D) II ve III

E) III ve IV

4) SINIF YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN DEĞİŞKENLER

Sınıf yönetimini etkileyen değişkenlerden bazıları;

- öğretmen
- öğrenci
- iletişim
- ortam
- yöntemler
- okul
- aile
- yakın ve uzak çevre
- istenmeyen davranışlar

a) Öğretmen

Sınıf yönetiminin en önemli değişkeni öğretmendir.

Çünkü sınıf içinde farklı değişkenleri kontrol altına alarak etkili ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleştirilebileceği bir ortam sağlamak öğretmenin görev ve sorumlulukları arasındadır.

Sınıf ortamında öğrenme-öğretme sürecini yönlendiren kişi öğretmendir. Öğretmenin dikkat etmesi gereken öncelikli nokta davranış ve tutumlarıyla öğrencilere **uygun bir model olmasıdır.** Ayrıca öğretmenin yaşı, tecrübesi, kişilik özellikleri, öğretim tarzı, kültürü, sağlığı gibi faktörler öğrenciyi etkileyebilecek diğer etkenlerdir.

b) Öğrenci

Geleneksel yaklaşımlarda tüm öğrenciler aynı kabul edilirdi; yani bireysel farklılıklar dikkate alınmazdı.

Ancak çağdaş yaklaşımlarda öğrencilerin birbirinden farklı özelliklere sahip olduğu ve buna göre sınıf yönetiminin düzenlenmesi gerektiği vurgulanır. Yani bireysel farklılıklar dikkate alınır. Bu bireysel farklılıklar; öğrencilerin gelişim durumu, yaşı, gereksinimleri, kültürel özellikleri, inanç ve değer yargıları, başarı ve ruhsal durumu gibi faktörler.

c) İletişim

İletişim: Bireyler arasında bilgi, düşünce ve duyguların karşılıklı olarak iletilmesini sağlayan bir etkileşim sürecidir. **Eğitim hedeflerine varabilmek ancak etkili bir iletişimle mümkün olabilir.** İletişimin öğeleri ise aşağıdadır.

1) Kaynak (Gönderici): Kaynak iletişimi başlatan kişidir. Kaynak, bilgilerin, düşüncelerin ve duyguların aktarılmasında sözü söyleyen ilk kişidir. Sınıf içinde kaynak genellikle öğretmendir.

Kod: Kaynak (öğretmen), sahip olduğu bilgileri, düşünceleri ve duyguları alıcı ile paylaşmak isterse, onu “**hareket, yazı, formül, tablo, şekil, resim, jest, mimik**” gibi bir dizi sembolle veya harekete çevirerek **kodlar**.

Kodlamada önemli olan **anlam birliğidir**. Yani kaynak, alıcının kendisi gibi aynı anlamları vereceği, alıcının anlayabileceği sembolleri ve hareketleri kullanmalıdır.

2) İleti (mesaj): Kaynağın alıcıya aktarmak istediği bilgiler, düşünceler ve duygulardır. Mesajların sade, açık, net ve anlaşılır olması gerekir.

3) Kanal (araç): Oluşturulan mesajın alıcıya iletilmesini sağlayan araç-gereç, yöntem ve tekniklerdir. Kanal, mesajın sunuluş biçimidir. Bu sunuş biçimi sözlü, sözsüz veya yazılı olabilir.

4) Alıcı (hedef): Kaynağın gönderdiği iletilere (mesajlara) hedef olan kişi veya kişilerdir.

Kod çözme (açma): Alıcının mesajı yorumlayıp, anlamlı bilgilere dönüştürme sürecidir.

5) Dönüt (geri bildirim): Kaynağın gönderdiği iletiye alıcı tarafından verilen her türlü tepkiler ve yanıtlardır.

İletişim Becerileri

- 1) Saydamlık (içtenlik, dürüstlük, tutarlılık)
- 2) Empatik Anlayış
- 3) Etkin ve Edilgen Dinleme
- 4) Ben Dili
- 5) Öz saygı Geliştirici Dil
- 6) Göz teması

1) Saydamlık (içtenlik, dürüstlük, tutarlılık, bağdaşım içinde olma):

Bireyin, o an yaşadığı duygu neyse bunu karşısındakiyle paylaşmasıdır. Yani bireyin **gerçek duygularını yapmacıklıktan uzak, doğal, dürüst ve kırıcı olmayan bir biçimde ortaya koymasısıdır**. Birey, karşısındakini suçlamadan, özsaygısını zedelemekten duygularını ifade etmelidir. Saydamlık, **“içi-dışı, özü-sözü bir olmaktır.” Mesela;** öğretmenin “bu davranışınızdan dolayı çok kırgınım” demesi saydamlıktır.

2) Empatik anlayış: Empati; bir kişinin tarafsızlığını kaybetmeden, kendisini bir başkasının yerine koyarak, onun duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışması ve bunu karşısındakine ifade etmesidir. Her insan, dünyayı kendine özgü gerçeği ile algılar (fenomenal alan). Bu nedenle olayların, birey tarafından nasıl algılandığını bilmek, onu anlama adına önemlidir. Bir kişinin fenomenal alanından dünyaya bakmak, o kişiyle empati kurmak demektir. **Mesela;** sınava hazırlanan bir öğrenciye “Önünde önemli bir sınav olduğu için kaygılanıyorsun” demek empatidir.

ÖSYM

2008 KPSS

Öğrencilerin kimi davranışları, hem onların gelişimlerini olumsuz etkileyebilir hem de öğretmeni rahatsız edebilir. Öğretmen, bu davranışlara ilişkin duygu ve düşüncelerini öğrencilerine iletebilir. Ancak bunu yaparken, öğrencilerin hazırbulunuşluğuna dikkat etmeli ve incitici bir dil kullanmaktan kaçınmalıdır.

Öğretmenin bu tutumu, danışandan hız alan yaklaşımın hangi kavramıyla ilişkilendirilebilir?

A) Saydamlık

B) Empati

C) Koşulsuz kabul

D) Saygı

E) Özerklik

2013 KPSS

“Ailem beni hiç anlamıyor, kendimi çok yalnız hissediyorum.” diyen bir öğrenciye öğretmeni aşağıdakilerden hangisini söylerse empatik bir tepki vermiş olur?

- A) “Sence ailen seni neden anlamıyor olabilir?”
- B) “Sen yanlış düşünüyor olabilir misin?”
- C) “Çocukluğundan bahsedebilir misin?”
- D) “Bunu onlara söylemelisin.”
- E) “Ailenin sana daha yakın davranmasını istiyorsun.”**

2010/2 KPSS

Özlem Hanım ile kızı Tuğba arasında şöyle bir konuşma geçer:

Tuğba: Okuldan nefret ediyorum. Keşke okula gitmek zorunda olmasaydım.

Özlem: Öğretmenini seviyordun. Ne oldu?

Tuğba: Tamam ama her dersten ödev veriyor. Yapmamız gereken tüm ödevlerden nefret ediyorum.

Bu durumda Özlem Hanım aşağıdakilerden hangisini söylerse “empati” tanımına en uygun tepkiyi vermiş olur?

A) Bunları niye yapmak zorunda olduğunu anlamıyorsun.

B) Öğretmeninle bu konuyu konuşmamın bir yararı olur mu?

C) Çok ödevin var ve bu seni yıldııyor.

D) Ödevlerini yetiştiremediğin için oynayacak vaktin kalmıyor.

E) Sanırım ödevlerini yetiştiremiyorsun, sana yardım edebilirim.

3) Etkin (aktif) ve Edilgen (pasif) dinleme: Etkin (aktif) dinleme; bir kimsenin ilettiği sözlü mesajların arkasındaki sözel olmayan mesajları da doğru olarak anlayabilmesi ve ona anlaşıldığını ifade eden tepkiler vermesidir. Yani etkin dinleme **söylenenleri tam anlamıyla anlamaktır.**

Konuyu ortaya çıkaracak sorular sorularak konuşma desteklenmeli, konuşan kişiyle empati kurulmalı, anlatılanlar konuşmacının bakış açısıyla değerlendirilmelidir.

Etkin dinleme özellikle bireylerin sorunları olduğunda gerekli olan bir dinleme türüdür.

Edilgin (pasif) dinleme; dinleyici söylenen her şeyi sessizce dinler, konuşmaya herhangi bir katkı sunmaz, eleştiri ve yorum getirmez. Edilgin dinlemede dinlenildiğine dair bazı onay tepkilerinin verilmesi gerekir.

Karşı tarafı gerçekten dinlediğinizi göstermek için **“hı hı”, “evet”, “seni anlıyorum”** gibi sözlü mesajlarla; **baş sallama, jestler ve mimiklerle, beden duruşu** gibi sözsüz mesajlarla onay tepkilerinin verilmesi gerekir.

ÖSYM

2013 ÖABT

Bir iletişim sürecinde, konuşan kişinin karşısında sessiz kalınarak sadece söylenenlerin dinlenmesi hangi dinleme türüne girer?

A) Etkin

B) Edilgin

C) Eleştirel

D) Empatik

E) Katılımcı

4) Ben dili: Bireyin karřılařtıđı davranıř ve durum karřısında bireysel tepkisini, kendi duygu ve dűřűncelerini karřı tarafı tehdit etmeden, suçlamadan, eleřtirmeden ifade etmesidir.

Ben dilinde **birey karşısındaki kişinin davranışının kendi űzerindeki somut etkisinden bahseder.**

Ben dili **űznesi genellikle 1.tekil řahıstır.** Ben dili karřı tarafı savunmaya itmez ve karřı tarafta suçluluk da hissettirmez, duygunun nedeni anlařıldıđı için iletiřim sađlıklı olur. Ben iletili alan kiři bařkalarını dűřűnmeyi de űđrenir. Yakınlařmayı sađlar. Kiřiler arasındaki anlařmazlıkları azaltır ve bireydeki űzsaygıyı geliřtirir.

Sen dili; iletişimi engelleyen ciddi bir faktördür.

Sen dili; bireyin karşılaştığı davranış ve durum karşısında bireysel tepkisini, kendi duygu ve düşüncelerini karşı tarafı tehdit edici, suçlayıcı, eleştirici, emir verici bir şekilde ifade etmesidir.

Sen dili, suçlama içerir ve diğerk kişi doğal olarak kendini savunmaya çalışır. Dolayısıyla sonuç anlaşamama, anlaşılamama, tartışma, kavgaya kadar gidebilir. Sen dili, bireydeki özsaygıyı zayıflatır. Yeniden konuşma isteğini engelleyicidir. Kiřiyi incitir, kırar.

Sen dili	Ben dili
Derslerine çalışmıyorsun.	Derslerine çalışmadığı için sınıfta kalmandan korkuyorum.
Geceleri geç geliyor sun.	Eve geç saate kadar gelmediğ in için başına bir şey gelecek diye çok korkuyorum.
Odanı toplamıyorsun.	Odanı toplamadığ in zaman, üzü lüyorum.
Sürekli bana bağı rıyorsun.	Bana bağı rdığ ında kendimi aşağı lanmış hissediyor ve üzü lüyorum.

“Konuyla ilgili tartışmalar sırasında hep bir ağızdan konuşmanızdan hoşlanmıyorum, çünkü ne dediğinizi anlayamıyorum.” **diyen bir öğretmen aşağıdakilerden hangisini kullanmaktadır?**

- A) Yansıtma
- B) Pasif mesaj
- C) Açıklama
- D) Tehdit
- E) Ben dili**

Bülent Öğretmen son dersinde öğrencileriyle birlikte dersle ilgili bir değerlendirme yapmıştır.

Bu değerlendirme sırasında, Bülent Öğretmen aşağıdaki ifadelerden hangisini söylerse, kendisini “ben diliyle” ifade etmiş olur?

- A) Demek ki, bu dönem dersin sizlere katkı getirdiğini düşünüyorsunuz, sözlerinizden bu sonuca vardım.
- B) Önemli olan benim ne düşündüğüm değil, sizin ne düşündüğünüz, değil mi...
- C) Benim öğrenciliğim döneminde öğretmenlerimizi böyle eleştirmeye hiç cesaret edemezdik, sizler çok şanslısınız.
- D) Benim verdiğim bilgileri ve bu derste kazandığınız deneyimleri kullanırsanız başarılı olursunuz.
- E) Ders içeriğini çok geniş tuttuğum için yaptığınız eleştiriler karşısında haksızlığa uğradım, hayal kırıklığı yaşıyorum.**

Aşağıdakilerden hangisi “sen dili”ne örnek verilebilir?

- A) Beni iğnelemekten zevk alıyorsun.**
- B) Bu gece erken yatacağınızı söylemiştin uyumamışsın.
- C) Ahmet sizinle maça gelmek istemiyor.
- D) Bir şey yok diyorsun ancak üzgün görünüyorsunuz.
- E) Beceriksiz olduğunı hissetmene neler neden oldu?

5) Özsaygı geliştirici dil: İletişim sürecinde karşısındakini aşağılamayan, onun kendisini değersiz hissetmesine yol açmayan, ego bütünlüğünü ve özgüvenini zedelemeyen mesajlara dayalı iletişim şeklidir. **Mesela;** kilolu bir insana "şişkosun" demek yerine, "biraz kilo almışsın" ifadesini kullanmak özsaygı geliştirici ifadedir.

Özsaygı zedeleyici dil; özsaygı geliştirici dil'in tam tersidir. Yani bireyin özellikleriyle ilgili aşağılayıcı, incitici vb. ifadeler kullanmaktır. **Mesela;** çok tembelsin, şişkosun, baş belalısın demek gibi.

Özsaygı zedeleyici dil

Özsaygı geliştirici dil

Çok tembelsin

Çalışmayı pek sevmiyorsun

Şişkosun

Toplu görünüyorsun

Baş belalısın

Zor birisin

Sakarın birisin

Biraz dikkatsizsin

Hasan oburun tekisin

Hasan yemek yemeyi çok seviyorsun.

ÖSYM

2002 KPSS

Birisiyle konuşurken "sıskalaşmışsın" yerine "incelmişsin"; "şişkosun" yerine, "toplu görünüyorsun" demek hangi tür iletişim diline örnektir?

- A) Sen dili
- B) Biz dili
- C) Ben dili
- D) Öz saygı zedeleyici dil
- E) Öz saygı geliştirici dil**

6) Göz teması: Kişilerarası ilişkilerde, iletişim kurulan kişinin doğrudan gözlerine bakmak, genellikle **“Sana ve senin anlattıklarına önem veriyorum”** mesajını, sözsüz bir biçimde diğer kişiye iletir.

Öğretmenlerin de öğrencileriyle iletişim kurarken, öğrenciye doğru yönelmiş bir beden duruşu ve ilgili bir yüz ifadesiyle birlikte onların gözlerinin içine bakması, öğrenciye “Ben ve benim anlattıklarım dinlenmeye değer” mesajını verir.

Ders anlatırken öğrencilerle gözle iletişim kurma, öğrencilerin konu üzerinde dikkatlerini toplamalarını da kolaylaştıracaktır.

GÖZ TEMASINDA DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR

- ❖ Uzun göz teması olumsuz, kısa göz teması olumlu ileti verir. Bu nedenle öğretmen kısa göz bağıntısı kurmalıdır.
- ❖ Öğretmen öğrenciden gözünü kaçırmadan iletişim kurmalıdır. Çünkü öğrenciden gözünü kaçırarak öğretmen etkili iletişim kuramaz.
- ❖ Öğretmen öğrenciye göz ucuyla değil, doğrudan bakmalıdır.
- ❖ Öğretmen iletişim kurarken baskı yaparak baskın olmaya çalışmamalıdır.

- I. Sağlıklı iletişim için öğrencinin gözlerine uzun süre bakmak gerekir.
- II. Uzun göz bağıntısı olumsuz, kısa göz bağıntısı olumlu ileti verir.
- III. Öğrenciden gözünü kaçırın öğretmen iletişim kuramaz.
- IV. Öğretmen öğrenciye doğrudan değil, göz ucuyla bakmalıdır.
- V. Göz bağıntısı kuran öğretmene öğrenci daha iyi yanıt verir.
- VI. İletişim sürecinde öğretmen baskın olmalıdır.

Yukarıdakilerden hangileri öğretmen - öğrenci iletişimde doğru ifadelerdir?

A) I, III, VI

C) II, III, V

B) I, V, VI

D) II, III, VI

E) II, IV, V

İletişim Engelleri

- Emir vermek, hükmetmek (Örneğin; Hemen bilgisayarı kapatıp ders çalış)
- Uyarmak, tehdit etmek ve gözdağı vermek (2006 KPSS: Ödevini bir an önce bitirmezsen kötü olur)
- Akıl vermek, öğüt vermek, çözüm ve öneri getirmek (2011 STS: Kalemimi aradığında bulmak istiyorsan kutusuna koymalısın)
- Yargılamak, eleştirmek, suçlamak (Örneğin; Ne zaman verdiğin sözde durdun ki)

- Ad takmak, alay etmek (**2006 KPSS:** Bu dersi başarmak için bir fırın ekmek yemen lazım)
- Ahlak dersi vermek (**2006 KPSS:** Sorumluluklarını yerine getirmen gerektiğini biliyor musun?)
- Teselli etmek (**Örneğin;** Boşver, Aldırma, Olur böyle şeyler, geçer)
- Güven vermek, desteklemek, avutmak (**Örneğin;** Korkmana gerek yok, başaracaksın)
- Yorumlama (**Örneğin;** Başkasına kızıp, arkadaşınla kavga etmişsin)
- Sen Dili

2006 KPSS

**REHBERLİK VE SINIF YÖNETİMİ
DERSİ İLE İLGİLİ ORTAK SORU**

Aşağıdaki öğretmen ifadelerinden hangisi iletişim engeli çermemektedir?

- A) Ödevini bir an önce bitirmezsen kötü olur.
- B) Bu dersi başarman için bir fırın ekmek yemen lazım.
- C) Bu dersteki durumunla ilgili konuşmak ister misin?**
- D) Sorumluluklarını yerine getirmen gerektiğini biliyor musun?
- E) Niye bu dersi başaramıyorsun, anlamıyorum.

5) SINIF ÖZELLİKLERİ

SINIFIN ÖZELLİKLERİ

Sınıfın kendine özgü bir doğası vardır. Sınıf ortamı bazı özellikleri nedeniyle diğer sosyal ortamlardan farklılık gösterir ve kendi özgü özellikler gösterir.

1) Çok boyutluluk: Sınıfta aynı anda birçok etkinlik bir arada yapılabilir. Kimi öğrenciler okurken kimileri yazmakta, kimileri tartışmakta olabilirler. Bu sınıfın çok boyutluluk özelliğidir ve öğretmen bu etkinlikleri sınıfın amaçları doğrultusunda bütünleştirebilmelidir.

2) Eşzamanlılık (yakınlık):

Sınıfta aynı anda birçok olay oluşmakta ve öğretmen birden fazla olaya aynı anda müdahale etmesi gerekmektedir.

3) Öngörülemezlik (tahmin edilemezlik): Sınıfta sık sık önceden tahmin edilemeyen olaylar olur. Ne kadar iyi planlansa da, sınıftaki birçok olayın (öğrencinin burnunun kanaması veya bayılması gibi) tahmin edilmesi mümkün değildir.

4) Açıklık: Sınıfta öğretmen-öğrenci ilişkisi açıktır. Sınıfta gizlilik olamaz, olaylar öğrencilerin gözleri önünde olmaktadır. Sınıfta olup bitenlerde gizlilik yoktur. Olaylar herkesin gözü önünde yaşanır.

5) Ortak tarih: Sınıf bir aile gibidir. Sınıfta yıl boyunca yaşanan birçok olumlu veya olumsuz olayı bütün sınıf birlikte yaşar ve yaşananlar ortak bir tarih oluşturur.

2016 KPSS

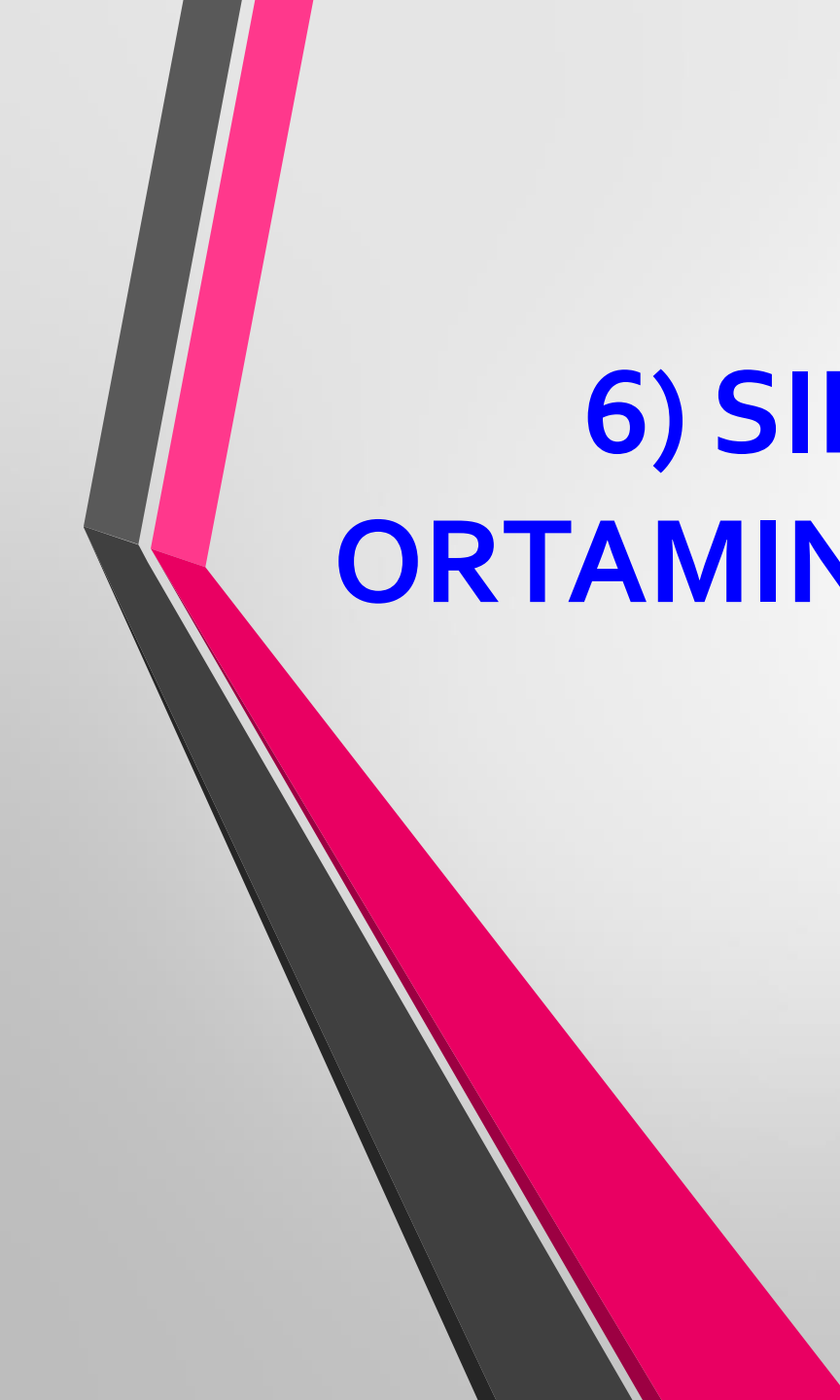
Bir ilkokulda, 4-B grup dinamiği çok güzel olan bir sınıftır. Dönem sonu gelmiş, ayrılık vakti yaklaşmıştır. Ertesi yıl ortaokula başlayacakları için farklı okullara ya da sınıflara dağılacaklardır. Bir gün okulun bahçesinde sınıfça otururlar ve sohbet ederler. Öğrencilerden Recep, “Hatırlıyor musunuz arkadaşlar, geçen yıl 1 Nisan’da öğretmenimize nasıl şaka yapmıştık?” der ve bütün sınıf gülmeye başlar.

Bu durum, sınıfın aşağıdaki yapısal özelliklerinden hangisiyle daha iyi açıklanır?

- A) Çok boyutluluk
- C) Yakınlık

- B) Açıklık
- D) Tahmin edememe

E) Ortak tarih

6) SINIF (EĞİTİM) ORTAMININ ÖZELLİKLERİ

Fiziksel Düzen (Fiziksel Ortamın Yönetimi)

Sınıf ortamının fiziksel düzenine ilişkin faktörler **görsel, işitsel, ısınma faktörleri, mekânsal ve kişisel alan** faktörleri olmak üzere sınıflandırabilir (Öğrenci sayısı, ısı, ışık, renk, gürültü, temizlik, görünüm, estetik, yerleşim/oturma düzeni).

Fiziksel düzenlemeler, öğrencinin rahat etmesini sağlamak, okul ve sınıfın çekiciliğini arttırarak öğrencinin okula isteyerek gelmesini gerçekleştirmek, öğrenmeyi kolaylaştırmak amaçları için yapılır.

- ❑ Sınıfta ışık düzeyinin çok düşük ya da yüksek olması öğretmenin ve öğrencinin işini zorlaştırır, gözü yorar, dikkatsizlik yapar.
- ❑ Sınıfta oda sıcaklığı (ortalama 20 derece) olması gerekir.
- ❑ Sınıf için liseye kadar sıcak renklerden “sarı, pembe”, lise ve sonrasında “mavi ve mavi-yeşil” tonları önerilmektedir.
- ❑ Sınıfta oturma düzeninin “küme ya da U şeklinde” olması karşılıklı etkileşimi kolaylaştırır. Sınıfta oturma düzeni önemli bir konudur.

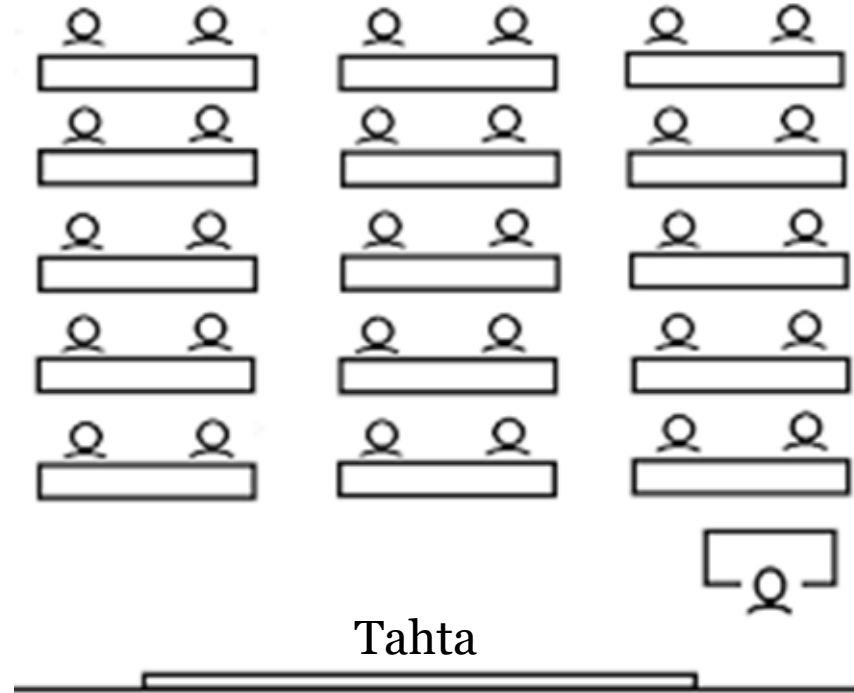
Sınıf yerleşim düzeni belirlenirken dikkat edilecek unsurlar

- **Trafiği yoğun alanlar rahatlatılmalıdır:** Öğretmen masası, öğrenci sıraları, kapı, kitaplık ya da öğretim materyallerinin bulunduğu yerler trafiği yoğun alanlardır. Bu alanlar olabildiğince birbirinden uzak planlanmalıdır.
- **Öğretmen bütün öğrencileri kolayca görmelidir:** Öğrenciler sıralarında çalışırken, öğretmen sunu ya da gösterim yaparken bütün öğrencilerini kolayca görebilmeli ve onlarla göz teması kurabilmelidir. Böylece öğretmen, desteğe gereksinim duyan öğrenciye kolayca ulaşabilecek ve sınıfı etkili yönetilebilecektir.
- **Sık kullanılan materyallere kolay ulaşılmalıdır:** Öğretmen ya da öğrencilerin sıkça kullandığı materyallere kolayca ulaşması, planlanan etkinliğin zamanında başlayıp bitirilmesini sağlar.
- **Öğrenciler öğretimsel sunumları rahatlıkla görebilmelidir:** Öğrenciler sıra ya da sandalyelerini çevirmeden, arkaya ya da yana dönmeden, yerlerinde otururlarken öğretmenin sunumunu, tahtayı, haritayı veya kullanılan başka bir aracı rahatlıkla görebilmelidir.

1) Sıralı yerleşim düzeni: Klasik sınıf düzenidir. Öğrenciler sıralarda ikişerli veya üçerli oturdukları yerleşim düzenidir.

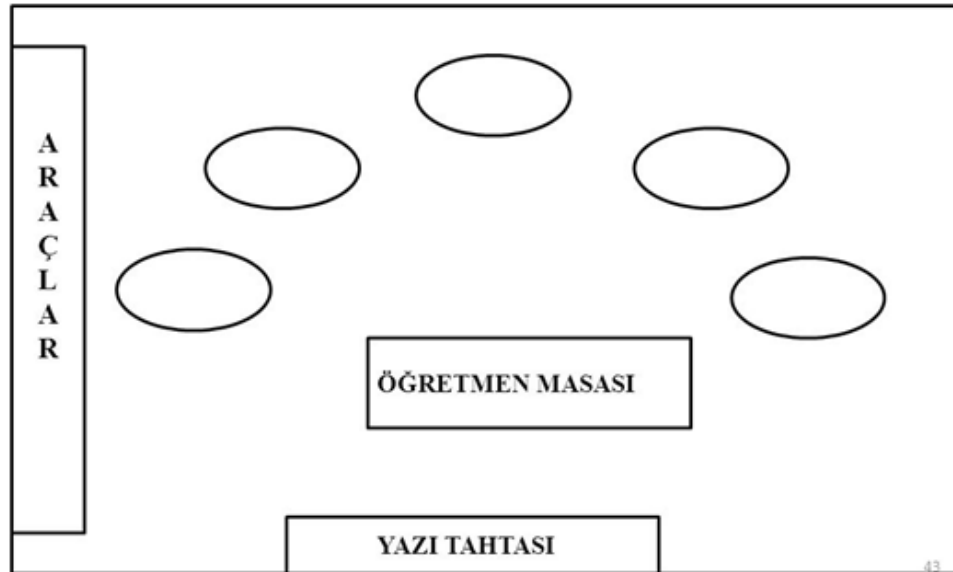
Avantajları: Kalabalık sınıflar için uygundur. Sınıf yönetimi kolaydır. Dinleme ve not alma etkinlikleri için uygundur.

Dezavantajları: Öğrenci katılımı ve iletişimi sınırlıdır ve öğrenci sosyalleşmesi azdır. İletişim tek yönlüdür. Öğretmen merkezlidir.

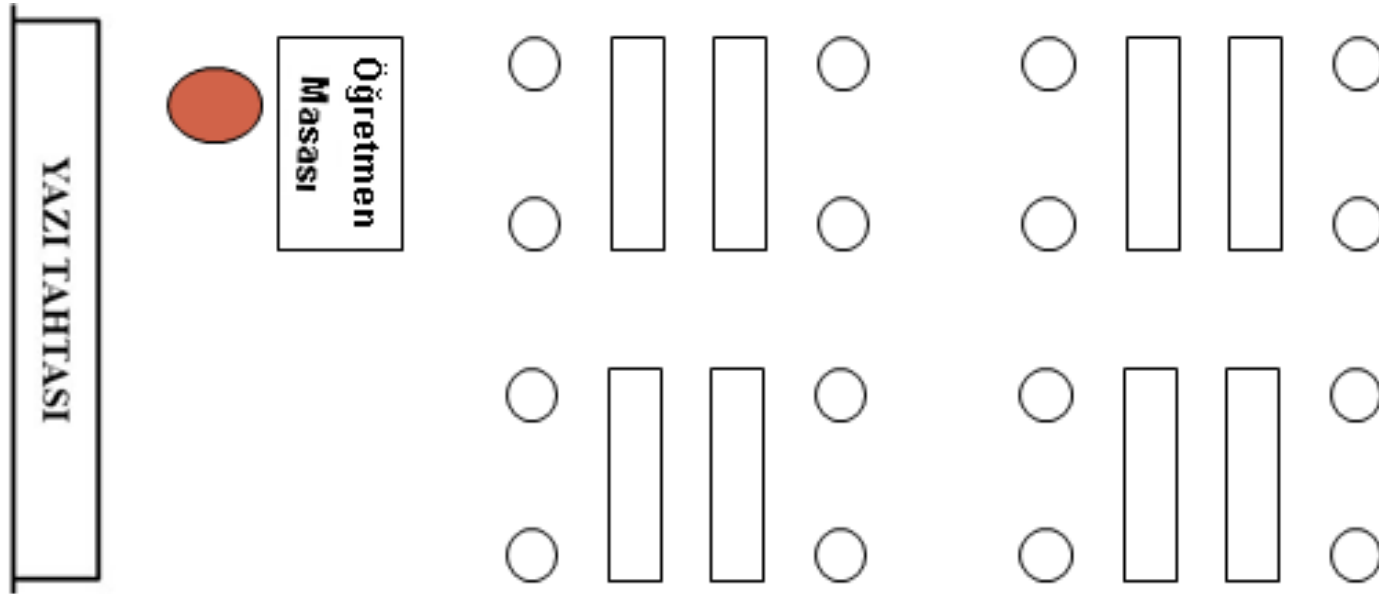
2) Bireysel yerleşim düzeni: Tek kişilik masa ve sandalyelerle öğrencilerin bağımsız hareket ettiği düzendir. Bireysel öğrenmeye yönelik çalışmalar için (seviye farklılıklarının fazla olduğu sınıflarda) kullanılır.

- **Avantajı;** her öğrencinin kendi hızında ve düzeyinde çalışmasına olanak sağlar.
- **Dezavantajı;** öğrencilerin sosyal becerilerinin (yardımlaşma, paylaşım gibi) gelişmesine katkı sağlamaz ve benmerkezci yetişmelerine neden olabilir.

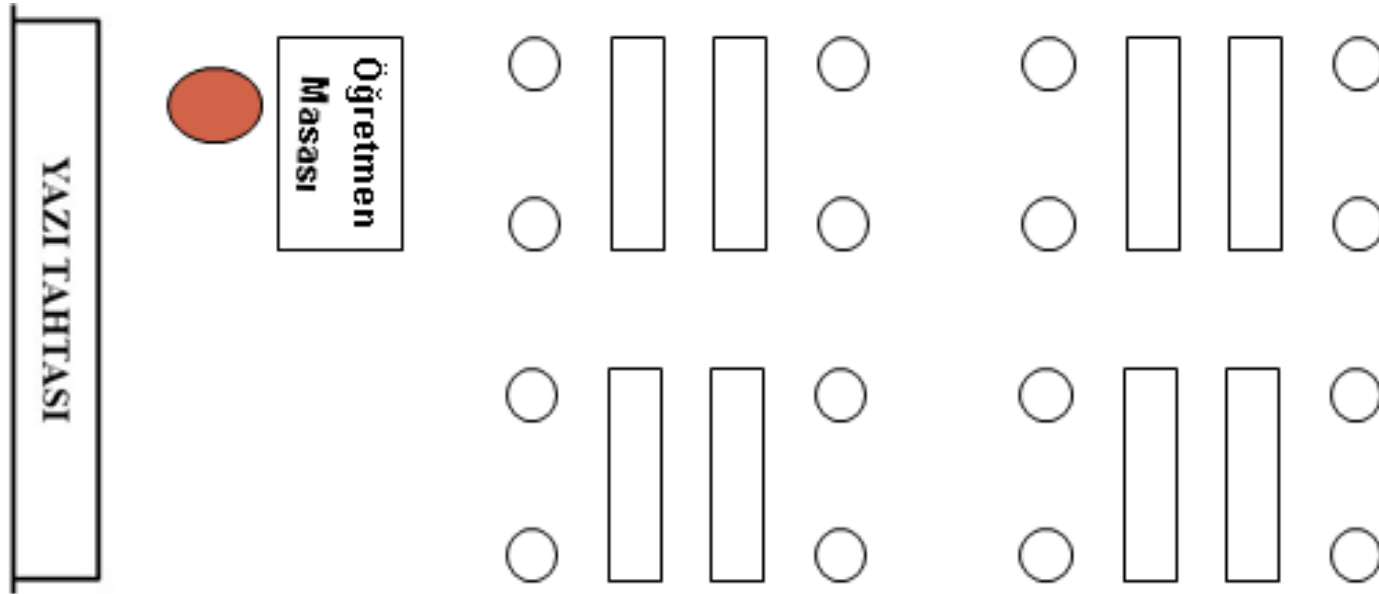
3) Çok gruplu (küme) yerleşim düzeni: Bu yerleşim düzeni laboratuvar, proje ve küme çalışmaları gibi grupla yapılacak etkinlikler için en uygun yerleşim düzenidir. İşbirliğine dayalı öğrenmeye uygundur.

Öğrenci-öğrenci etkileşimin (sosyalleşmenin) en yüksek olduğu oturma düzenidir. Öğrencilerin birbirlerinden öğrenebildikleri ve öğretmenin daha çok rehber olduğu bir düzen vardır. Öğrencilerin liderlik özelliklerini geliştirir, işbirliğini, yardımlaşmayı ve etkin katılımı artırır. **Yaparak-yaşayarak öğrenme stratejisi en etkili gerçekleştirilir.**

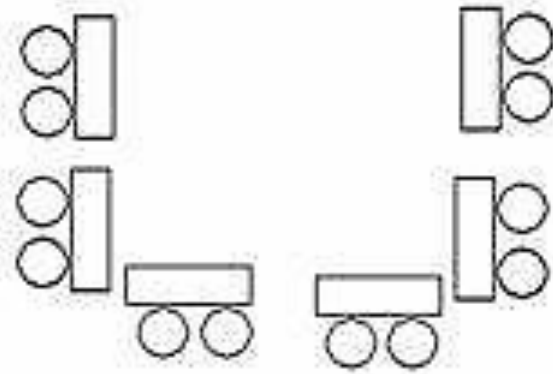
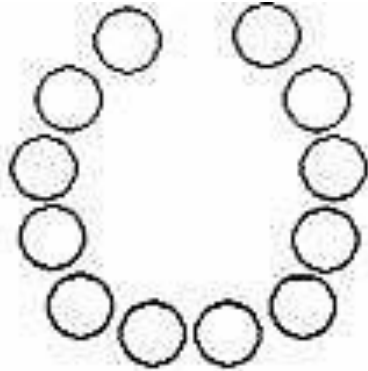
3) Çok gruplu (küme) yerleşim düzeni: Bu yerleşim düzeni laboratuvar, proje ve küme çalışmaları gibi grupla yapılacak etkinlikler için en uygun yerleşim düzenidir. İşbirliğine dayalı öğrenmeye uygundur.

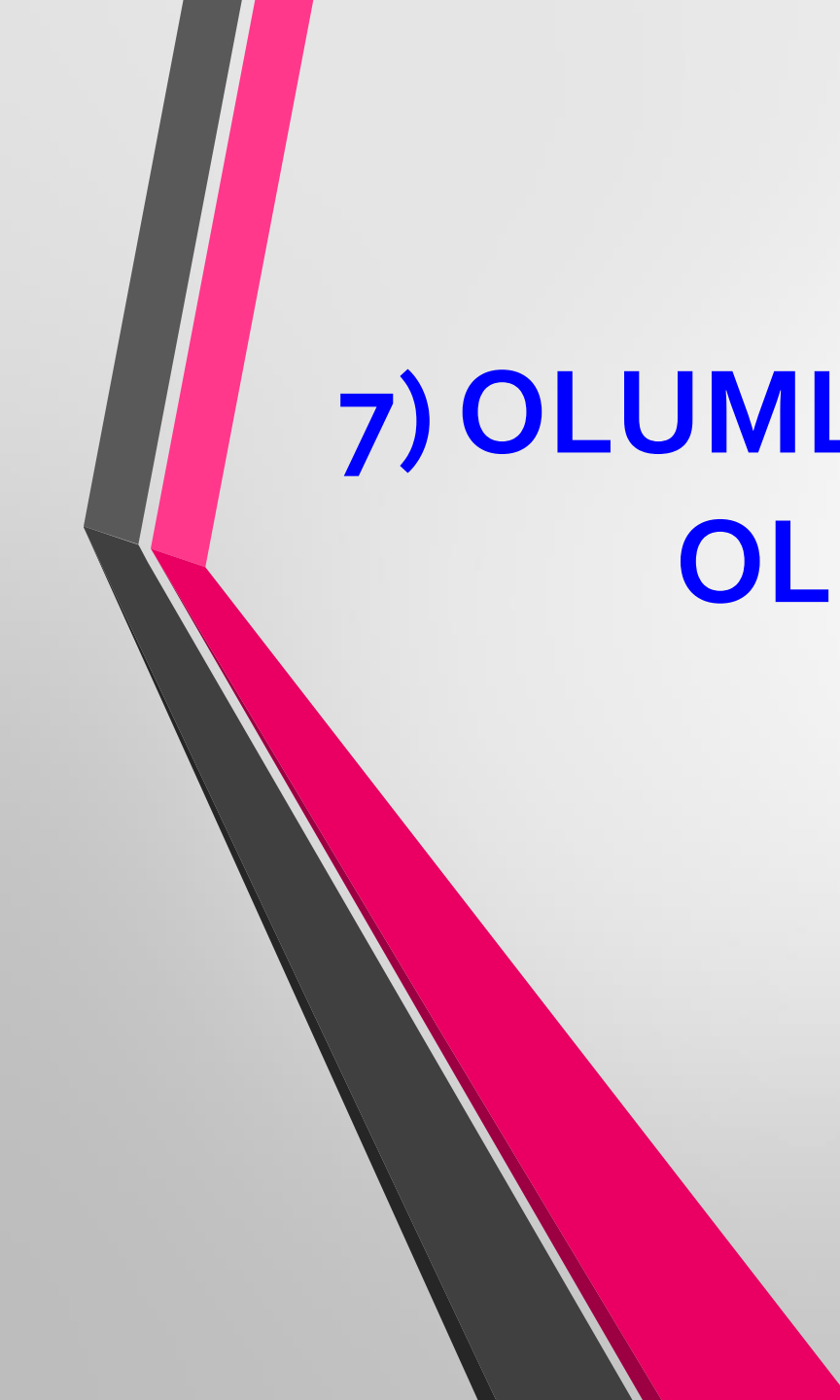
Öğrenci-öğrenci etkileşimin (sosyalleşmenin) en yüksek olduğu oturma düzenidir. Öğrencilerin birbirlerinden öğrenebildikleri ve öğretmenin daha çok rehber olduğu bir düzen vardır. Öğrencilerin liderlik özelliklerini geliştirir, işbirliğini, yardımlaşmayı ve etkin katılımı artırır. **Yaparak-yaşayarak öğrenme stratejisi en etkili gerçekleştirilir.**

4) Tek grup düzeni: Tüm öğrencilerin rahatlıkla birbirini görüp kolay iletişim kurabildiği düzendir. Öğrenciler bu düzende **çember, yarı çember, U, V** düzenlerinden herhangi birine uygun şekilde oturur.

Tüm sınıfın birlikte yaptığı etkinliklerde kullanılabilir. Özellikle tartışma yönteminde (çember, akvaryum, konuşma halkası, fikir taraması) kullanılır.

7) OLUMLU SINIF ORTAMI OLUŐTURMA

OLUMLU SINIF ORTAMI OLUŐTURMA

Eđitimde istenilen verimin elde edilebilmesi için, olumlu bir sınıf ortamının yaratılması gerekir.

Olumlu bir sınıf ortamı yaratmak için öğretmenlerin sınıf kurallarını belirlemesi ve istenmeyen ğrenci davranışlarını kontrol etmesi gerekir.

1. Sınıf kurallarının belirlenmesi

Sınıf kuralları sınıfta etkili öğrenmelerin gerçekleşmesi için belirlenen, **tüm sınıfın uyması gereken kurallardır.** Bu kuralları belirlemek için en uygun zaman **öğretim sürecinin başıdır.**

Sınıfta düzenin sağlanması için, öğrencilerin kendilerinden beklenen davranışları bilmeleri gerekir. Öğrenciler kendilerinden beklenen davranışları zaman içinde **ödül ve ceza** yolları ile öğrenebilirler. Ancak bu yaklaşım hem uzun zaman alır, hem de sınıfta hoş olmayan durumlar ortaya çıkarabilir. Bu nedenle öğrencilere, okula başladıkları zaman kendilerinden ne tür davranışlar beklendiğinin duyurulması gerekir.

Kurallar öğrencilerin okul ve sınıf içindeki davranışlarını düzenler, benzer ve istendik davranışlarda bulunmalarını sağlar.

Her okulun, yöneticiler tarafından belirlenmiş bazı kuralları vardır. Bu kurallar tüm öğrenciler için geçerlidir.

Okulun genel kurallarının yanı sıra, her öğretmenin öğrenciden beklediği bazı davranışlar vardır. Bir öğretmen öğrencilerin oturduğu yerde söz almasını uygun görürken, bir başkası ayakta söz almasını bekleyebilir. Bu görüş farklılıkları sınıfta olumsuz bir havanın oluşturabilir. Bu nedenle her öğretmen, sınıfta kendi kurallarını da açık seçik ortaya koymalıdır.

Sınıf kuralları belirlenirken dikkat edilecek noktalar

- Amaca dönük olmalıdır.
- Sınıf kurallarıyla okul kuralları uyumlu olmalıdır.
- Kurallar belirlenirken, öğrencilerin görüşleri alınmalıdır.
- Kural sayısı çok fazla olmamalıdır (5-8 madde arasında değişmelidir).
- Kurallar açık, net, kısa ve özlü olmalıdır.
- Kurallar gözlenebilir davranışları belirtmelidir. Yani uygulanabilir olmalıdır.
- Sınıfta beklenen olumlu davranışlar tanımlanmalıdır ve olumsuz ifadeler kural olmamalıdır. **Mesela;** “Yerlere çöp atmayalım.” yerine, “Çöpleri çöp kutusuna atalım.” denmelidir.
- Öğrencilere kuralların neden önemli olduğu ve bu kurallara uymanın kendileri için yararları anlatılmalıdır.
- Her kuralın uygulanışını öğretmen sınıfta birer örneklerle göstermelidir.
- Kurallara uyma (ödül) ve uymama (ceza) davranışlarının sonucu belirlenmelidir.
- Kurallar kültürden kültüre, kişiden kişiye değişebilir ve kurallar esnek olmalıdır.
- Kurallar öğrencilere duyurulmalı ve öğrencilerin görebileceği bir yere asılmalıdır.

2016 KPSS

Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetmek isteyen bir öğretmenin aşağıdakilerden hangisini öncelikle yapması beklenir?

- A) Öğrencileriyle birlikte sınıf kurallarını belirlemesi**
- B) Küçük gruplar oluşturarak sınıfı kontrol altına alması
- C) Öğrenci velileriyle işbirliği içinde hareket etmesi
- D) Yanlış davranış sergileyen öğrencileri disiplin kuruluna göndermesi
- E) Sorunlu öğrenciler için rehberlik servisinden yardım alması

2002 KPSS

Aşağıdakilerden hangisi sınıf kurallarının belirlenmesinde öğretmenin dikkate alması gereken noktalardan biridir?

- A) Kuralların öğrencilerin katılımıyla tartışılarak belirlenmesi**
- B) Kuralların okul yönetimine ve öğretmenlere bırakılması
- C) Kurallara uymayanlara verilecek cezaların bildirilmesi
- D) Kuralların öğrenciler tarafından özgürce belirlenmesi
- E) Kuralların kesin ve değişmez bir biçimde olması

2. İstenmeyen Davranışların Önlenmesi

Okulda, eğitsel çabaları engelleyen her türlü davranış, **istenenmeyen davranış** olarak kabul edilir.

Sınıfta sıklıkla gözlenen istenenmeyen öğrenci davranışları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- ✓ Derse devam etmeme ya da derslere geç gelme
- ✓ Derse hazırlıksız gelme
- ✓ Sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma
- ✓ Arkadaşlarına, kendisine ve eşyalarına zarar verme
- ✓ Derste hayal kurma ya da ders dışı bir etkinlikle uğraşma

Tüm öğrencilerin **etkin olarak derse katıldığı** ve **derse güdülendiği** bir sınıfta öğrencilerin istenmeyen davranışları ve disiplin sorunları **en az düzeyde görülür.**

Bu nedenle öğretmen **öncelikle** istenmeyen davranışların ortaya çıkmaması için, **öğrencilerin ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda çalışmalar yaparak** tüm öğrencilerin öğretim sürecine etkin katılımını sağlamaya çalışmalıdır.

Buna rağmen istenmeyen davranışlarla öğretmen karşılaşıyorsa yapması gereken **ilk iş sorunların nedenlerini (kaynağını) ortaya koymak, sorunu tanımlamak, teşhis etmek** ve daha sonra sorunun ortadan kaldırılmasına çalışmaktır.

Sınıfta öğrencilerin derse etkin katılmadığını gözlemleyen bir öğretmen ile iki öğrencisi arasında şu konuşma geçer:

Öğretmen: Filiz, sen bu konuda ne düşünüyorsun?

Filiz: Bilmiyorum öğretmenim.

Öğretmen: Bilmiyorum demekle neyi kastediyorsun?

Filiz: Bilmiyorum.

Öğretmen: Peki, Tuna senin fikrin nedir?

Tuna: Ne fikri?

Öğretmen: Konuya ilişkin fikrin.

Tuna: Bilmiyorum.

Böyle bir durumla karşılaşan öğretmenin nasıl davranması daha uygun olur?

- A) Bu öğrencilere hemen neden böyle davrandıklarını sorması
- B) Verilen yanıtları hiç önemsemeden ders sonuna kadar konuyu anlatmaya devam etmesi
- C) Bu öğrencileri rehberlik servisine yönlendirmesi
- D) Öğrencileri sert bir ifadeyle bu davranışlarının çok yanlış olduğu konusunda uyarması
- E) Bu öğrencilere farklı sorumluluklar vermesi**

Filiz Öğretmen, sınıfa geç gelen bir öğrencinin bu davranışından oldukça rahatsızlık duymuştur. Öğrenciye geç gelmenin sakıncalarını açıklamış ancak öğrenci, bir sonraki derse yine geç kalmıştır.

Bu sorunu çözmek için öğretmenin öğrenciyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisini yapması daha uygundur?

- A) Okul yönetimine göndermesi
- B) Disipline vermesi
- C) Geç kalma sebebini araştırması**
- D) Eğlenceli etkinliklerden yoksun bırakması
- E) Teneffüs saatlerinde ek çalışma yaptırması

Okul bahçesinde futbol oynarken tartışan öğrenciler, tartışmayı sınıfa taşımışlar ve derste de sürdürmüşlerdir. Öğretmen, öğrencilerin birbirlerine öfke ile baktıklarının farkına varmıştır.

Bu sorunu çözmek için öğretmen öncelikle aşağıdakilerden hangisini yapmalıdır?

- A) Problemin nedenlerini araştırmak**
- B) İlgili öğrencileri sınıftan çıkarmak
- C) Problemi tartışmaya açmak
- D) Öğrencileri barıştırmak
- E) İlgili öğrencileri disiplin kuruluna sevk etmek

Sınıfında öğrencileri arasında bir huzursuzluk olduğunu fark eden ve bu sorunu çözmesi gerektiğini düşünen bir öğretmen, öncelikle ne yapmalıdır?

- A) Okul idaresini durumdan haberdar etmelidir.
- B) Rehberlik servisinden yardım istemelidir.
- C) Öğrencilerin ailelerini okula çağırmalıdır.
- D) Sorunun ne olduğunu anlamaya çalışmalıdır.**
- E) Öğrencilere sınıf kurallarını hatırlatmalıdır.

Sınıf içinde karşılaşılan bir probleme çözüm bulunabilmesi öncelikle aşağıdakilerden hangisinin tam ve doğru olarak yapılmasına bağlıdır?

- A) Problemin çözüm yollarının tartışılması
- B) Probleme ilişkin bilgi ve bulguların toplanması**
- C) Problemin yarattığı olumsuz etkilerin azaltılması
- D) Problemin çevresel etkilerinin sınırlandırılması
- E) Benzer problemlerin çözümünün örnek alınması

Dikkatsizlik, saldırganlık ve yalan söyleme gibi istenmeyen davranışların yaygın olduğu bir sınıfta öğretmenin yapacağı ilk iş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Okul yönetiminden duruma el koymasını istemek
- B) Uygun olmayan davranışları yasaklamak
- C) Sorunlu öğrencileri uyarmak
- D) Sorunların üzerinde durmaktan kaçınmak
- E) Sorunun kaynağını doğru olarak belirlemeye çalışmak**

Eğer sorun sınıfın düzenini bozmuyorsa, dersi kesmeyecek bir davranışsa, öğrenci tarafından istemeyerek ve nadiren gerçekleştiyse bu davranışa **sözsüz uyarıcılar** (görmezden gelme, fiziksel yakınlık, göz teması kurma) kullanılarak tepki gösterilmelidir.

Eğer öğrenci, istenmeyen davranışı sürekli yapıyorsa **sözlü uyarılar (önce genel sınıfa)** kullanılmalıdır.

Öğrenci dersi anlamadığı için problem çıkarıyorsa ona **kendi gelişim özelliklerine uygun ve yetenekleri doğrultusunda dersle ilgili sorumluluklar** verilmelidir.

Eğer öğrenci başarılı fakat dersin işlenişi onun hızına göre yavaşsa **ek çalışmalarla** öğrencinin derse katılımı sağlanmalıdır.

Akademik başarısı sınıf ortalamasının üstünde olan ve ders işlenirken arkadaşlarını sürekli rahatsız ederek disiplin sorunu yaratan bir öğrenci ile karşılaşan öğretmen, aşağıdaki yaklaşımlardan hangisinden yararlanmalıdır?

- A) Sınıf içinde uyulması gereken kuralları ona sık sık hatırlatma
- B) Sorunun çözümü için sınıftaki diğer öğrencilerden yardım isteme
- C) Bu öğrenciyi diğer öğrencilerden ayrı bir yerde oturtma
- D) Sınıf içinde en çok ona söz vererek başka davranışlar için ona zaman bırakmama
- E) Ona, yeteneklerine uygun ek çalışmalar yaptırma**

3. İstenmeyen Davranışlara Müdahale Yöntemleri

SÖZSÜZ UYARICILAR

GÖZ TEMASI

**GÖRMEZDEN
GELME**

**FİZİKSEL
YAKINLIK**

SÖZLÜ UYARICILAR

SORU SORMA

**OLUMLU
DAVRANIŞI
PEKİŞTİRME**

**DOĞRU
DAVRANIŞI
İFADE ETME**

**SINIF
KURALLARINI
HATIRLATMA**

DURUM DEĞİŞTİRME

**ORTAMDAN
UZAKLAŞTIRMA**

ARA VERME

**YENİDEN
YÖNLENDİRME**

**SINIF DÜZENİNİ
DEĞİŞTİRME**

**ÖĞRETİME ARA
VERME**

SÖZSÜZ UYARICILAR

a) Göz teması: İstenmeyen öğrenci davranışına verilecek ilk tepki göz temasıdır. Öğretmen istenmeyen davranışı sergileyen öğrenciye, yaptığı davranışın yanlışlığını hissettirecek şekilde göz göze gelmesi ve değişik yüz ifadelerini kullanmasıdır.

b) Görmezden gelme (söndürme): Her olumsuz davranışa müdahale etmeme anlayışıdır. Bazen planlı olarak yapılmayan yalnızca o ana ait bir davranış görülebilir (Öğrencinin zaman zaman sınıfta konuşması gibi). Bu durumda öğretmen davranışı görmezden gelerek yani ilgilenmeyerek pekiştirmemiş olur.

c) Fiziksel yakınlık: Öğretmen istenmeyen davranışı sergileyen öğrencinin yakınına yönelerek, yakınından geçerek, durarak veya öğrenciye hafifçe dokunarak davranışın yanlışlığını hissettirmesi durumudur.

Bir öğrencinin sıra arkadaşıyla konuştuğunu gören öğretmen, aşağıdaki uyarma yollarından hangisini öncelikle tercih etmelidir?

- A) Göz teması kurma**
- B) Sözlü uyarma
- C) Dersten sonra görüşme
- D) Rehberlik servisine yollama
- E) Okul müdürüne gönderme

SÖZLÜ UYARICILAR

a) Soru sorma: İstenmeyen davranışı gösteren öğrenciye dersin konusuyla ilgili soru sorulur veya soruya cevap vermesi istenir.

b) Arkadaşının olumlu davranışını pekiştirme: Sınıfta istenilen bir davranışı sergileyen öğrenciyi pekiştirerek istenmeyen davranışı sergileyen öğrencinin doğru davranışı model almasının sağlanmasıdır.

c) Doğru davranışı ifade etme: İstenmeyen davranışı sergileyen öğrenciye doğru davranışın hatırlatılmasıdır.

d) Sınıf kurallarını hatırlatma: İstenmeyen davranışı sergileyen öğrenciye önceden belirlenmiş sınıf kurallarının hatırlatılmasıdır.

DURUM DEĞİŞTİRME

- a) Ortamdan uzaklaştırma:** İstenmeyen davranışı sergileyen öğrencinin bu davranışına neden olan unsurların bulunduğu ortamdan uzaklaştırmadır.
- b) Ara verme (time out):** İstenmeyen davranışı sergileyen öğrencinin, belli bir müddet yaptığı bu davranış hakkında düşünmesi için nötr bir ortama geçici (5-10 dakika) olarak alınmasıdır.
- c) Yeniden yönlendirme:** İstenmeyen davranışı sergileyen öğrencileri dersle ilgili yapılması gereken eğitsel faaliyetlere dahil etmesidir.
- d) Sınıf düzenini değiştirme:** Gerçekleştirilen etkinliğe uygun sınıf düzeni oluşturmaktır.
- e) Öğretime ara verme:** İstenmeyen durumun tam anlamıyla analiz edilmesi ve sınıf düzeninin sağlanması için öğrenme faaliyetlerine kısa bir süre (5-10 dakika gibi) ara vermektir.

2008 KPSS

Tüm uyarılarına rağmen salonda koşarak oyun oynamaya devam eden oğlunu 15 dakika süreyle banyoya kapatan bir babanın uyguladığı davranış kontrol tekniği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ara verme (time out)

B) Olumsuz pekiştirme

C) Şekillendirme

D) I. tip ceza

E) Kademeli yaklaşma

2006 KPSS

5 yaşındaki Ali tüm uyarılara rağmen sofrada sürekli olarak konuşmaya, herkesin sözünü kesmeye ve küçük kardeşine sataşmaya devam eder. Bunun üzerine annesi Ali'yi, ilgisini çekebilecek hiçbir nesnenin bulunmadığı bir odaya göndererek 10 dakika süreyle orada kalmasını söyler.

Ali'nin annesi aşağıdaki davranış kontrol ve değiştirme tekniklerinden hangisini kullanmaktadır?

A) Sönmeye tabi tutma

C) Şekillendirme

E) Kademeli yaklaşma

B) Ara verme

D) Olumsuz pekiştirme

CEZAYA BAŞVURMA

Verilecek en son tepki cezadır Ceza, davranışla orantılı olarak, o davranışın yinelenmesini engelleyecek şekilde uygulanmalı, istenmeyen davranıştan hemen sonra verilmeli ve öğrenci niçin ceza aldığını bilmelidir.

Ödevler, dersler ve alıştırmalar ceza aracı olarak kullanılmamalıdır. Ceza kişiselleştirilmemelidir. Cezalandırmada tutarlı davranılmalı ve çifte standart uygulanmamalıdır.

Etkili bir sınıf yönetiminde cezanın yeri olmamalıdır. Çünkü cezaya başvurma, davranışı sadece koşulların geçerli olduğu durumlarda ortadan kaldırır ve koşulların geçerliliğinin ortadan kalktığı durumlarda ise davranış geri gelir. Yani ceza davranışı zayıflatır ya da belli bir süre için durdurur. Ama ceza, davranış değişikliğine neden olmaz. Ayrıca ceza öğrenciye doğru davranışın ne olduğunu göstermez. Ceza almaktan korkan öğrenci yalan konuşur, derse katılmaz, okuldan kaçır, okula gelmez, kaygı düzeyi yükselir vb. gibi durumlar çocuğun okul başarısını olumsuz yönde etkiler.

8) SINIFTA ETKİLİ ZAMAN YÖNETİMİ

1. Sınıfta Etkili Zaman Yönetimi

Sınıfta etkili zaman yönetimi, eğitim-öğretim için belirlenmiş zamanın hedefler doğrultusunda kullanılması, zamanın etkili ve verimli harcanmasıdır.

Sınıf yönetimini etkileyen değişkenler (öğretmen, öğrenci, iletişim, ortam gibi) zamanı yönetimini de etkiler.

Sınıfta etkili zaman yönetiminde en önemli husus, zamanın planlanmasıdır. Dersten önce yapılan gerçekçi planlar ne kadar etkili gerçekleştirilirse eğitim sürecinin verimliliği de o kadar artacaktır.

Etkili bir zaman yönetimi 4 ayrı aşamada ele alınabilir. Böylece öğretmen hangi aşamada ne yapacağını daha kolay belirleyebilir.

Dersten önce öğretmen;

- İyi bir plan yapmalıdır.
- Derste kullanılacak materyalleri önceden hazırlamalıdır.
- Ders araçlarını önceden denemeli, uygun soru ve örnekleri seçmelidir.

Dersin başında öğretmen;

- Öncelikle derse vaktinde gelmelidir.
- Yoklamada öğrencilerin tek tek ismini okuması yerine farklı bir yolla (göz kontrolü gibi) yoklama almalıdır.
- Derse geç gelen veya problem oluşturan öğrencilerle ders dışında ilgilenmelidir.

Ders işlenirken öğretmen;

- Dersi öğrencinin ilgisini çekecek ve derse etkin olarak katılacağı bir şekilde düzenlemelidir.
- Derste öğretimin amaçları dışındaki konuşma ve etkinliklerden kaçınmalıdır.
- Ders sırasında özel bir işinden dolayı sınıftan ayrılmamalıdır.
- Ders öğretim dışı faktörlerce kesilmemelidir.

Ders bitiminde öğretmen;

- Konu bitiminde özet yapmalıdır.
- Öğrencileri serbest bırakarak zili beklemesi yerine kısa cevaplı sorularla eğitsel çalışmalar yapmalıdır.

Özet olarak zamanı etkili ve verimli kullanmak için öğretmen ne yapmalıdır?

- 1) Derse planlı ve hazırlıklı gitmek.
- 2) Derse zamanında başlamak ve zamanında bitirmek.
- 3) Problemlerini sınıfa getirmemeye özen göstermek.
- 4) İşlenecek konunun önemini çok iyi kavratmak.
- 5) Zamanı ağırlıklı olarak akademik öğrenmelere harcamak.
- 6) Kullanılacak araç-gereci önceden denetleyip hazırlamak.
- 7) Dersi kesintiye uğratacak tutumlardan özenle kaçınmak.
- 8) Uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmak.
- 9) Öğrencilerle çok iyi iletişim kurmak.

Sınıfta Zaman Kazandırıcı Yollar

Etkili okullar üzerine yapılan bazı araştırmalar, söz konusu okullarda zamanın iyi örgütlenip kullanıldığını göstermektedir.

Etkili öğretmenler de sınıfta geçen süre içinde;

- ✓ derse hazırlık,
- ✓ sıraların düzenlenmesi,
- ✓ dersle ilgili hazırlıkların yapılması,
- ✓ istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi,
- ✓ disiplinin sağlanması,

türünden konulara daha az, öğrenme ve öğretme etkinliklerine ise daha fazla zaman ayırmaktadır.

Ders öncesinde bazı hazırlıkların gerçekleştirilmiş olması, gerek öğretmene, gerekse öğrencilere zaman kazandırabilir.

Zaman kazandırıcı bazı etkinlikler şöyle sıralanabilir:

- ✓ Öğrencilerin dersle ilgili hazırlıklarını önceden yapması,
- ✓ Öğretmen ve öğrencilerin derse zamanında girmesi,
- ✓ Zaman kullanımı konusunda öğretmenin öğrencilerine iyi bir model oluşturması,
- ✓ Öğretmenin derse, öğrenci dikkatini toplayıcı etkili bir giriş yapması,
- ✓ Derse isim okuyarak yoklama yerine başka yolların kullanılması,
- ✓ Sınıf defterinin, dersin başında değil de ders sonunda imzalanması,
- ✓ Tahtaya çizilecek bazı grafiklerin dersten önce çizilmesi,
- ✓ Derste gerekli olacak araç, gereç ve eğitim teknolojilerinin dersten önce hazırlanması,
- ✓ Öğrencilerin kendi kendini denetleme alışkanlığı kazanması,
- ✓ Dersi kesintiye uğratacak disiplin sorunlarının yaşanmaması için önlemler alınması vb.

Sınıfta etkili zaman yönetiminin sağladığı faydalar

- 1) Öğrencilere okulda ve sınıflarda verimli, disiplinli ve dengeli çalışma alışkanlığı kazandırır.
- 2) Öğrenci başarısında belirgin artışlar meydana getirir.
- 3) Düzenli ve verimli zaman kullanımına sahip olan öğrenci bu becerilerini hayata aktarabilir.
- 4) Öğretmenlerin daha fazla araştırma yapmasına fırsat verir.
- 5) Daha fazla iletişim kurma fırsatı doğar.
- 6) Öğretmen öğrencilerle daha fazla tartışır, dönüt alır ve öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarır.
- 7) Belirlenen zaman içerisinde öğretmenler hedeflere daha kolay ulaşabilirler.
- 8) Öğretmenler sınıf yönetimini daha kolay sağlayabilirler ve sınıfta daha etkili bir sınıf düzeninin oluşmasına imkan sağlar.

Yönetim Açısından Sınıfta Zaman Tuzakları

- Plânsızlık ve dağınık çalışma
- Öncelikleri belirleyememek ve sıralayamamak
- Acelecilik
- Ertelemecilik
- Kararsızlık
- Kendini gereğinden fazla işe adanmak
- Kırtasiyecilik ve verimsiz okuma
- Rutin ve gereksiz işler
- Maymun iştahlılık (Bir işi bitirmeden diğerine başlama),
- Gereksiz telefonlar ve fazla ziyaretçi kabulü
- Yetki verememek
- Dağınık masa ve sınıf düzeni
- Gereğinden fazla titizlik
- Yetersiz veya eksik bilgi
- Çay, kahve ve sigara molaları

Sınıfta zaman tuzaklarından bazıları şunlar olabilir:

- ✓ Sınıf dışı ortamlardaki gürültüler,
- ✓ Sınıfa ve derse geç gelen öğrenciler,
- ✓ Ders başladıktan sonra sınıftan dışarı çıkmak isteyen öğrenciler,
- ✓ Ders başladıktan sonra sınıftan dışarı çağırılan öğrenciler,
- ✓ Sınıflarda okul yönetimi tarafından okutulan duyular,
- ✓ Çeşitli nedenlere bağlı olarak sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarının meydana gelmesi,
- ✓ Derslerin zamanında başlayıp bitirilememesi, teneffüs ve diğer derslerden zaman çalınması,
- ✓ Derse başlangıçta, ders sırasında ve sonunda öğretmenden kaynaklanan bazı durumlar.
- ✓ Ders saatleri içinde para toplanması, bilet satılması ve benzeri işler sayılabilir.

2016 KPSS

Aşağıdakilerden hangisi öğrenme-öğretme sürecinde bir öğretmenin “zaman tuzakları”na düşmesine yol açar?

- A) Soruları, sınıftaki tüm öğrencilerin cevaplaması için çalışması**
- B) Öğretim faaliyetlerini gruba göre planlaması
- C) Sınıf içi uygulamalarda öğrenci sayısını dikkate alması
- D) Ders öncesi işlenişle ilgili bütün hazırlıkları tamamlaması
- E) Zor olan konuları uygun alt konulara ayırarak işlemesi